

Stichting Pensioenfonds APF

2e kwartaal 2021

Het doel van de **reo**® (responsible engagement overlay)* service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

Tien jaar geleden hebben de Verenigde Naties de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven, inclusief institutionele beleggers, om de mensenrechten te eerbiedigen, geformaliseerd met de Lancering van de Guiding Principles on Business and Human Rights. Sindsdien zijn de verwachtingen van werknemers, leveranciers, klanten, regeringen en de samenleving als geheel alleen maar toegenomen. De klimaatcrisis, de toenemende economische ongelijkheid en de wereldwijde COVID-19 pandemie hebben een belangrijke rol gespeeld bij het nog verder vergroten van die verwachtingen.

Gezien de rol van beleggers bij het helpen voorkomen en beperken van actuele en potentiële negatieve impacts voor mensen, heeft BMO GAM in het afgelopen jaar haar engagementactiviteiten rond mensenrechten opgevoerd. Alleen al dit kwartaal hebben wij deelgenomen aan verschillende samenwerkingsprojecten over onderwerpen als due diligence op het gebied van mensenrechten, de impact van gezichtsherkenningstechnologieën, potentiële mensenrechtenschendingen door activiteiten in Myanmar en de uitdagingen waarmee personeel in verzorgingstehuizen wordt geconfronteerd. Lees hieronder meer over deze initiatieven.

Wat het klimaat betreft, was 26 mei 2021 voor enkele grote olieconcerns een dag van afrekening. Die dag kregen **ExxonMobil, Chevron en Royal Dutch Shell** klappen te verduren, onder aanvoering van aandeelhouders in het geval van Exxon en Chevron, die hen dwingen hun bedrijfsmodellen te heroverwegen. Na jarenlang met deze ondernemingen te hebben gesproken over hun aanpak van energie transitie en bredere klimaatveranderingsvraagstukken, hebben wij ons aangesloten bij de groeiende groep van ontevreden beleggers door onze betrokkenheid bij de stembus te escaleren.

Samenwerken voor robuuste mensenrechten due diligence

Gezamenlijk engagement

Alle bedrijven zouden een robuuste aanpak moeten hebben om negatieve effecten op mensenrechten te minimaliseren en te herstellen, in overeenstemming met de VN-richtlijnen voor het bedrijfsleven en de mensenrechten. Uit de Corporate Human Rights Benchmark voor 2020 bleek echter dat 95 van de 230 ondernemingen geen enkel punt scoorden op zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten. Wij hebben ons aangesloten bij 208 institutionele beleggers en een verklaring ondertekend waarin wij onze bezorgdheid uitspreken over deze lage scores, ondernemingen oproepen om hun benadering ten aanzien van mensenrechten te verbeteren. Deze brief, die werd gecoördineerd door de Investor Alliance for Human Rights, waarvan wij lid zijn, werd in mei 2021 naar de 95 ondernemingen gestuurd.

Mijn gezicht, mijn rechten

Gezamenlijk engagement

Robuuste mensenrechten due diligence is vooral belangrijk om onbedoelde negatieve effecten van nieuwe technologie voor de mensenrechten te voorkomen. Door de snelheid van technologische ontwikkeling, kunnen regelgevers ze maar moeilijk bijbenen. De accuraatheid van gezichtsherkenningstechnologieën kan twijfelachtig zijn, maar toch worden

zij steeds meer gebruikt voor bewakingsdoeleinden. Ze kunnen ingebouwde etnische en raciale vooroordelen hebben en door autoritaire regimes worden misbruikt, met negatieve gevolgen voor toch al kwetsbare mensen. Enkele van 's werelds grootste techbedrijven hebben de afgelopen jaren hun eigen producten en diensten op het gebied van gezichtsherkenning ontwikkeld, zoals Amazon's Rekognition.

Met deze context in het achterhoofd hebben we ons aangesloten bij 50 beleggers door het Investor Statement on Facial Recognition¹ te ondertekenen, waarin we bedrijven oproepen om mensenrechtenrisico's van gezichtsherkenning proactief te beoordelen, te publiceren, te beperken en te verhelpen.

Covid 19 - De onzekere positie van verpleeghuispersoneel

Gezamenlijk engagement

In maart 2021 hebben wij samen met 94 andere beleggers een verklaring over arbeidsnormen in de verpleeghuissector ondertekend. De verklaring is geïnitieerd door UNI Global Union, een wereldwijde vakbondsfederatie voor de dienstensector. Naar aanleiding van de verklaring hebben we 13 zorgaanbieders en vastgoedbedrijven die verpleeghuizen beheren, benaderd met het verzoek om een dialoog aan te gaan over voldoende personeel, collectieve onderhandelingen, betere gezondheid en veiligheid, leefbare lonen en een betere kwaliteit van de zorg.

Een slechte dag voor de oliereuzen

26 mei 2021 zou wel eens de geschiedenis in kunnen gaan als een dag van klimaatafrekening voor de fossiele-brandstofindustrie, toen drie van 's werelds grootste oliemaatschappijen klappen kregen die hen zouden kunnen dwingen hun bedrijfsmodellen te heroverwegen. Bij Exxon en Chevron stemden beleggers met een overweldigende meerderheid voor maatregelen die de bedrijven ertoe moeten aanzetten verantwoordelijkheid te nemen voor het verlagen van de emissies van hun producten (Scope 3). In een nooit eerder vertoonde proxystrijd die werd aangewakkerd door bezorgdheid over klimaatactie, stemden beleggers in Exxon voor drie dissidente kandidaten in de raad van bestuur in de hoop het bedrijf in een duurzamere richting te duwen. Op dezelfde dag gelastte een rechtbank in Nederland Shell om veel hogere emissiereductiedoelstellingen vast te stellen.

Het succes van het aandeelhoudersactivisme bij Exxon in het bijzonder zou een precedent kunnen scheppen voor Amerikaanse oliemultinationals, die over het algemeen achterblijven bij hun Europese collega's wat betreft de aanpak van klimaatverandering. De strijd werd aangebonden door Engine No. 1, een klein hedgefonds, dat vier onafhankelijke kandidaat-bestuurders voorstelde met ervaring in olie en gas, klimaatverandering, hernieuwbare energie en bedrijfstransformatie. We hebben de afgelopen drie jaar tegen bestuurders van Exxon gestemd vanwege klimaat gerelateerde zorgen en het niet reageren op engagement.

Ondertussen heeft Shell de opdracht gekregen om de uitstoot van haar operaties en die van klanten tegen 2030 met 45% te verminderen, vijf jaar eerder dan het bedrijf van plan was.

¹https://collaborate.unpri.org/system/files/2021-06/investor_statement_-_facial_recognition_human_rights_0.pdf

²https://www.uniglobalunion.org/sites/default/files/imce/investor_statement_for_quality_care.pdf

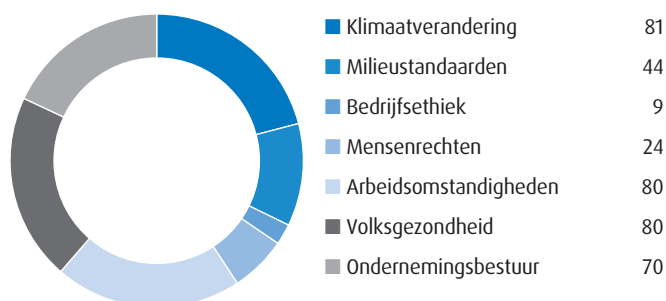
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
184	50	20

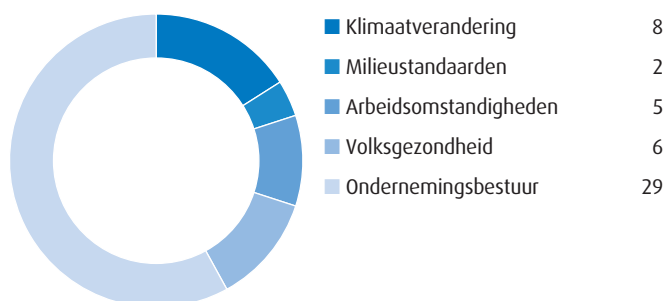
Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp

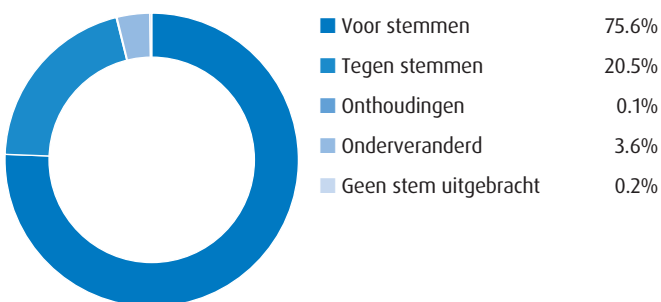

Behaalde milestones naar onderwerp

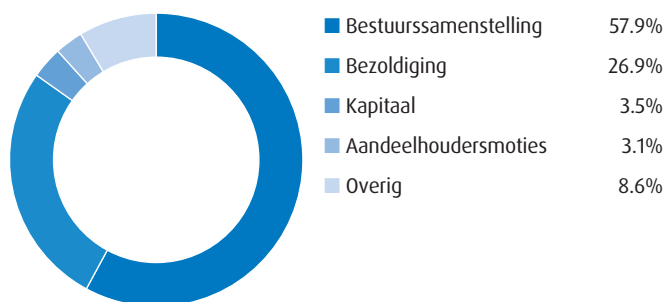

Stemresultaten:

Aantal AVA's	2015
Aantal stemmen	23454

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

* reo® wordt toegepast op €316billion beheerd vermogen per 31 maart 2021.

** Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

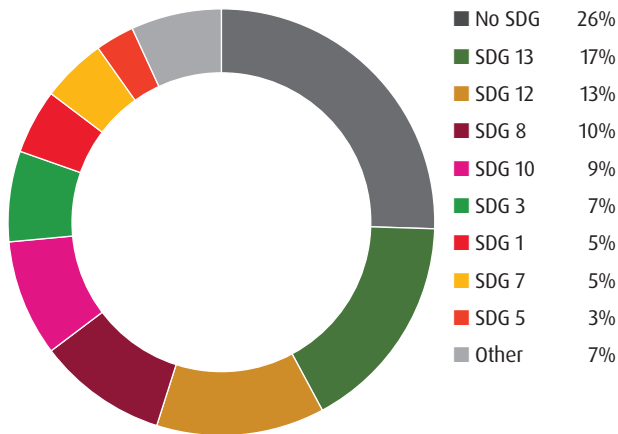
*** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen. In het verleden behaalde resultaten mogen nietgezien worden als een indicatie van toekomstige resultaten. Beurs- en valutaschommelingen betekenen dat de waarde van en de inkomsten uit beleggingen in het Fonds niet gegarandeerd zijn. Zij kunnen zowel dalen als stijgen en u kunt uw inleg verliezen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

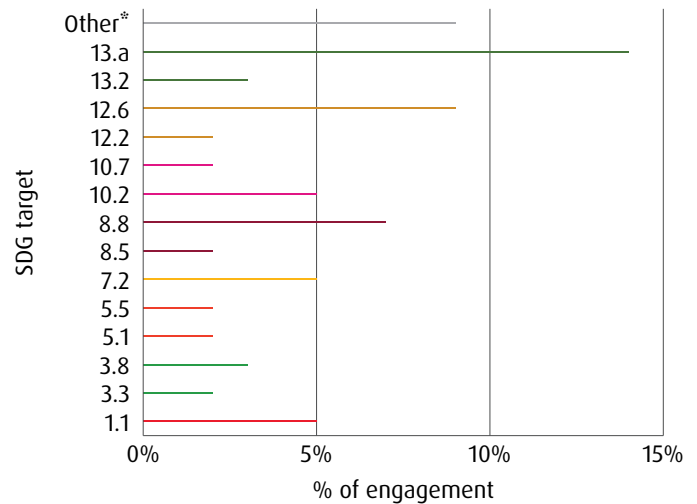
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

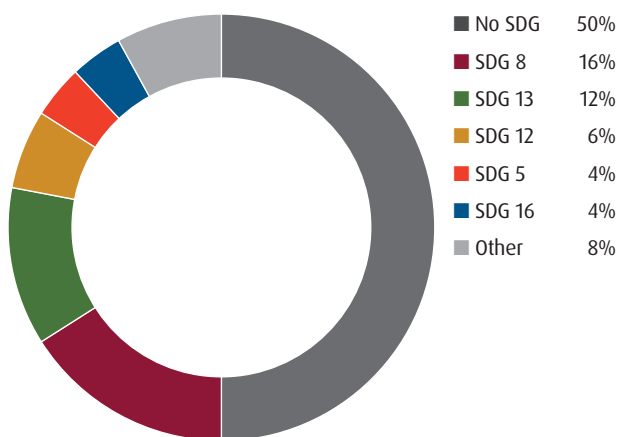
Engagement SDG niveau

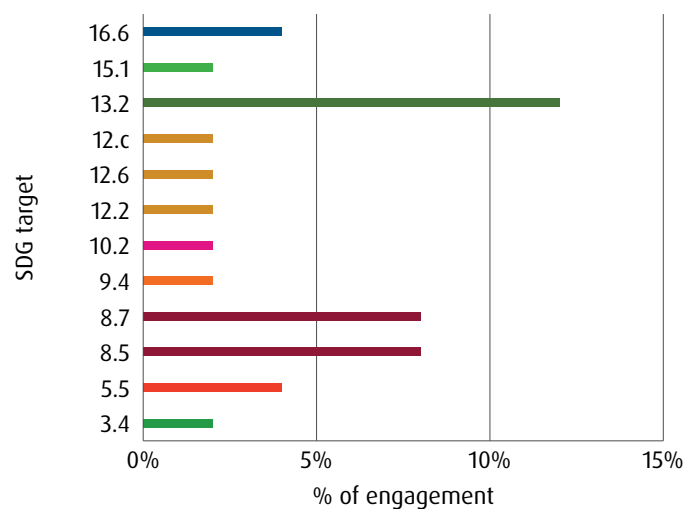
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: Alleghany Corp

Land: VS

Sector: Financiële instellingen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Klimaatfinanciering

SDG: 13.2

Achtergrond

Alleghany Corporation, een investeringsmaatschappij met de hoofdzetel in de VS, is vooral actief op het gebied van herverzekeren (TransRe) en verzekeren. De blootstelling aan natuurbranden en droogteperioden in de VS, naast vergelijkbare ernstige weersomstandigheden in Japan heeft de bedrijfsontwikkeling de afgelopen paar jaar negatief beïnvloed. De onderneming verzekert beleggers dat, ondanks de afwezigheid van een speciaal duurzaamheidsteam en het ontbreken van informatie over milieu, maatschappij en bestuur (environmental, social & governance – ESG), de beheersing en prijsstelling van materiële ESG-punten onder controle zijn.

Actie

We hebben sinds 2019 twaalf keer met de onderneming contact gehad, onder andere met de CFO en het hoofd Investor Relations. In dat engagement hebben we gevraagd om een krachtigere duurzame governance en krachtiger duurzaamheids- en klimaatrisicobeheer, plus speciale middelen voor ESG. We hebben daarnaast gevraagd om een forse verbetering van de ESG-rapportages, zodat beleggers (en bredere groepen belanghebbenden) de aanpak van ESG-risico's en -kansen beter kunnen begrijpen en beoordelen. Op het gebied van klimaatrisico hebben we meer specifiek onze verwachtingen duidelijk toegelicht, onder andere dat de onderneming het klimaatrisico in de verzekeringsactiviteiten beoordeelt en vermindert, de uitkomsten van evaluaties publiceert en meldt of en welke strategieaanpassingen daaruit voortvloeien.

Oordeel

De onderneming heeft het afgelopen jaar aanzienlijke vooruitgang geboekt. Behalve dat er in de hele portefeuille voor ESG-thema's gespecialiseerde mensen zijn aangetrokken, is begin 2021 ook het eerste duurzaamheidsverslag verschenen. Toch zou er meer kennis over verduurzaming kunnen worden gedeeld tussen portefeuilleondernemingen. En de onderneming kan ook nog meer verduidelijken hoe ernstige weersrisico's (inclusief branden) in de modellen en de prijsvorming worden meegenomen. Specifieke milieuscenarioanalyses en klimaatinformatie, bijvoorbeeld als onderdeel van deelname aan CDP (voorheen: Carbon Disclosure Project) zijn aangemoedigd. We hebben verder gewezen op ontwikkelingen in de sector, zoals het feit dat andere herverzekeraars kolen uit de verzekeringsactiviteiten hebben gehaald.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement casestudy

Naam: Exxon Mobil Corp

Land: VS

Sector: Energie

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Matig

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Klimaatlobbyen

SDG: 13.2

Achtergrond

Exxon, een van de grootste olie- en gasmaatschappijen ter wereld ontkent al decennia lang de risico's van klimaatverandering en heeft jarenlang wetenschappers gefinancierd die klimaatverandering ontkennen. De onderneming heeft in 2020 voor het eerst erkend dat de risico's van klimaatverandering echt zijn en het akkoord van Parijs omarmd. Exxon heeft zich ook altijd weinig gelegen laten liggen aan het contact met aandeelhouders over het klimaat, onder andere met Climate Action 100+. Voor ons was dat aanleiding om al drie jaar achter elkaar (sinds 2019) tegen de bestuurders te stemmen. Een belangrijk zorgpunt dat wij direct signaleerden nadat Exxon zei het akkoord van Parijs te steunen was de inconsistentie hiervan met de lobbyactiviteiten.

Actie

We hebben onze stem tegen de aanpak van het management opgevoerd door eind 2020 samen met andere beleggers een aandeelhoudersmotie in te dienen waarin de onderneming werd gevraagd of en zo ja hoe de lobbyactiviteiten (direct en via brancheorganisaties) passen bij het wereldwijde streven om de gemiddelde opwarming van de aarde ruim onder de 2°C te houden. We hebben daarna drie keer met afgevaardigden van de onderneming gesproken, zowel apart als onderdeel van de groep die de motie heeft ingediend. Exxon heeft voor het eerst de lobbyprincipes op de website gepubliceerd. Daarin werd gezegd dat alle lobbyactiviteiten in overeenstemming waren met de doelstellingen van Parijs. Dat rapport was echter niet robuust en miste de inhoudelijkheid die bij sommige concurrenten is terug te vinden in deze rapportages. Exxon heeft bij de Securities Exchange Commission (SEC) een verzoek ingediend om de motie geschrapt te krijgen door te zeggen dat de onderneming al had gedaan waar de motie om vraagt. De SEC besliste echter in het voordeel van de indieners en de motie is in mei 2021 ter stemming aan de aandeelhouders voorgelegd.

Oordeel

Hoewel Exxon bereid bleek om met beleggers over de aandeelhoudersmotie te praten en een eerste stap in de richting van een lobbyverslag had gezet waarom wij hadden gevraagd, was duidelijk dat onderneming en beleggers er hele andere ideeën op nahielden over wat een robuuste rapportage inhoudt. Het deed ons dan ook deugd dat een grote meerderheid (63,8%) van de aandeelhouders van Exxon zich achter onze motie over klimaatlobbyen schaarde. Deze zeer hoge uitslag stemt ons, in combinatie met de (met onze stem ondersteunde) wisseling van de wacht bij het bestuur van Exxon als gevolg van de 'proxy fight' met Engine No. 1, hoopvol dat de onderneming gaat samenwerken met de indieners van de motie aan de samenstelling volgend jaar van een concreter klimaatlobbyverslag.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement casestudy

Naam: Royal Dutch Shell PLC

Land: Nederland

Sector: Energie

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Energietransitie

SDG: 13.2

Achtergrond

In 2021 was Koninklijke Olie/Shell een van de eerste ondernemingen in de energiesector die aandeelhouders de gelegenheid gaf te stemmen over de strategie waarin werd toegelicht hoe Shell de transitie denkt te maken in lijn met het akkoord van Parijs. De motie vroeg aandeelhouders om goedkeuring van de Powering Progress-strategie die de transitie van het bedrijf richting nuluitstoot moest versnellen, inclusief streefdoelen voor een reductie van CO₂-intensiteit van verkochte energieproducten van 6-8% in 2023, 20% in 2030, 45% in 2035 en van 100% in 2050. Shell heeft de afgelopen jaren consequent de integratie van klimaatverandering in de strategie en governance verbeterd. Shell heeft als een van de eerste ondernemingen de uitstoot van het gebruik van de bedrijfsproducten in de strategie en ambitie voor emissiereductie opgenomen, de lange-termijnambitie vertaald naar korte- en lange termijn streefdoelen en deze streefdoelen gekoppeld aan de bezoldiging van de bedrijfstop.

Actie

We hebben vele contacten met Shell gehad, zowel samen via Climate Action 100+ en Eumedion, als een-op-een. Die bijeenkomsten hebben we gebruikt om beter inzicht te krijgen in het effect van de klimaatstrategie op de (middel)langetermijnkoers van de onderneming. We hebben daarnaast om meer duidelijkheid gevraagd over de kapitaalinvesteringen en hoe het plan daarvoor is afgestemd op de doelstellingen op de (middel)lange termijn. Verder wilden we graag wat aanwijzingen om de tussentijdse acties te kunnen beoordelen. Na bestudering van de aan de aandeelhouders ter goedkeuring voorgelegde strategie voor de energietransitie hebben we besloten tegen te stemmen. Het traject (de tussentijdse doelen) en de instrumenten waarmee de vereiste reductie moet worden gerealiseerd, bieden onvoldoende zekerheid over de afstemming van de strategie op het uiteindelijke doel van Parijs, namelijk de beperking van de mondiale temperatuurstijging tot ruim onder de 2°C. Het baart ons verder ook zorgen dat het grootste deel van de CO₂-afbouw gepland staat voor na 2030, terwijl er maar beperkt signalen zijn dat de vereiste versnelling van de CO₂-afbouw daadwerkelijk staat te gebeuren. Bovendien draait het plan sterk om natuurlijke koolstofputten en CO₂-opvang en opslag (CCS).

Oordeel

Onze engagementervaring met Shell blijft positief: de onderneming staat open voor dialoog en voert tastbare verbeteringen door. We erkennen volledig dat Shell in de energiesector een voortrekkersrol vervult en zijn blij met de beloofde stemming over klimaat bij iedere jaarvergadering. We zijn verder doordrongen van de richting waarin de transitie zich ontwikkelt bij Shell: nettonul uitstoot in 2050 in de hele waardeketen. Toch blijft er nog flink wat ruimte voor verbetering van de manier waarop het management met de CO₂-afbouw omgaat. We zetten onze actieve contacten met de onderneming ook in de toekomst voort met als doel de gewenste veranderingen te helpen bewerkstelligen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Suncor Energy Inc

Land: Canada

Sector: Energie

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Energietransitie, uitstootbeheer

SDG: 13.2

Achtergrond

Suncor is een Canadese geïntegreerde energiemaatschappij en de grootste producent van bitumen via de oliezandvelden van Alberta. Als zware uitstoter van CO₂ staat Suncor op de lijst doelondernemingen van Climate Action 100+. Hoewel de onderneming al jaren streefdoelen voor de intensiteit van broeikasgassen in 2030 heeft geformuleerd en een eerste poging heeft gedaan om in duurzame energieprojecten te investeren, blijft Suncor merkbaar achter bij de internationale en regionale concurrentie voor wat betreft de formulering van een nettonul toezegging in 2050 en een voortvarende strategie om dat te realiseren.

Actie

We praten al ruim tien jaar met Suncor over vooral corporate governance en klimaatverandering. Sinds 2018 doen we dat onder andere ook als 'co-lead' voor Climate Action 100+. In de afgelopen drie jaar hebben we 14 engagementbijeenkomsten met operationeel deskundigen, met het management en met het bestuur bijgewoond. Van de onderneming verlangen we vooral afstemming van de kapitaalallocatie, aanscherping van de strategie voor CO₂-afbouw en klimaatgovernance. Het doet ons genoeg dat dat engagement vruchten afwerpt: Suncor heeft kort geleden als nieuwe strategie bekendgemaakt dat de activiteiten in brandstoffen met een lage uitstoot, elektriciteit en waterkracht worden uitgebreid. Bovendien is de onderneming eindelijk afgekomen met een nettonul toezegging, is er een nieuw streefdoel voor de reductie van absolute uitstoot voor 2030 geformuleerd en is beloofd 10% van de investeringen te steken in uitstootreductietechnologie en -projecten. Suncor zei verder te werken aan de 'elektrische snelweg' in Canada, met oplaadpunten bij meer dan 50 tankstations van kust tot kust om de consument te helpen de voetafdruk te verkleinen.

Oordeel

De vorderingen van Suncor zijn prijzenswaardig. Uit de nieuwe groeistrategie blijkt duidelijk de intentie om uit te groeien tot een gediversifieerd energieconcern dat de zakelijke risico's en kansen op het gebied van klimaatverandering aanpakt en de aandeelhouderswaarde beschermt door ook in een koolstofarme toekomst concurrerend te blijven. Dat is vooral ook belangrijk omdat beleggers bezig zijn de portefeuille te schonen voor CO₂ en sommige al uit oliezanden zijn gestapt of deze uitsluiten. In dat verband hebben Suncor en diverse andere Canadese oliezandbedrijven in juli Oil Sands Pathways to Net Zero opgericht. Het initiatief gaat onderzoek doen (en financieren) naar opkomende technologieën, waaronder een systeem voor de opvang, het gebruik en de opslag van CO₂ (Carbon Capture Utilization & Storage) voor de emissie-uitstoot in meerdere sectoren.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: SSP Group Plc	Land: VK	Sector: Duurzame consumentengoederen
Prioriteitsbedrijf: -	ESG-risicoscore: 	Reactie op engagement: Goed
Thema: Arbeidsomstandigheden	Onderwerp: Moderne slavernij	
SDG: 8.7		

Achtergrond

BMO GAM maakt deel uit van de 'Find it, Fix it, Prevent it'-coalitie. Deze beleggersgroep spreekt ondernemingen uit alle sectoren aan op de implementatie van de Britse Modern Slavery Act. Het afgelopen jaar lag de nadruk van het project op in het VK beursgenoteerde horecabedrijven. Wij hebben het engagement met SSP Group plc getrokken. SSP is een Britse speler in cateringdiensten, met Londen als hoofdzetel. De multinational exploiteert als concessiehouder ruim 2800 merkcatering en -detailhandelsunits bij ruim 180 luchthavens en 300 treinstations in 35 landen. Activiteiten in risicolanden over de hele wereld maken SSP van bijzonder belang voor de coalitie. Als gevolg van de vrijwel wereldwijde lockdown op reizen stond de onderneming voor belangrijke operationele uitdagingen.

Actie

We zijn erin geslaagd een bijeenkomst te beleggen met de onlangs aangestelde duurzaamheidsmanager en de consultant die voorheen het toezicht op moderne slavernij uitoefende. Op die manier kregen we inzicht in wat hier in het verleden mee is gedaan en konden we gedachten (en verwachtingen) uitwisselen over hoe een en ander er in de toekomst uit gaat zien. SSP vertelde dat de bedrijfsonderdelen op regioniveau in belangrijke mate autonoom zijn en dat er inmiddels een begin is gemaakt met de standaardisatie van de verwachtingen op het gebied van HR-beleid wereldwijd, waaronder initiatieven op het gebied van moderne slavernij. De onderneming heeft een paar jaar geleden een evaluatie uitgevoerd om de risicogebieden te beoordelen en ervoor te zorgen dat niet alleen de managers maar ook de medewerkers trainingen volgen. De onderneming gaf toe dat er meer moet gebeuren als de bedrijfsactiviteiten na de coronapandemie worden hervat. We hebben afdoende kunnen vaststellen dat er diverse preventieve basismaatregelen zijn getroffen, vooral in markten met een hoog risico, zoals klokkenluiderprocedures in de plaatselijke taal. Er zijn ook basale ketenbeoordelingen gedaan; dit blijft ook in de toekomst een speerpunt.

Oordeel

We zijn ons ervan bewust dat de onderneming op dit moment door de pandemie wordt geconfronteerd met een periode van ongekende onzekerheid, wat wereldwijd tot belangrijke ontslagen van personeel heeft geleid. De risico's in de toekomst, in het bijzonder de heropbouw van teams in krappe arbeidsmarkten met een hoog risico, kunnen fors zijn. We zijn blij met de benoeming van een interne duurzaamheidsmanager die toezicht houdt op interne initiatieven op het gebied van moderne slavernij. Door de openhartige reactie op dit onderwerp hebben we een realistisch beeld gekregen van de huidige stand van zaken. We plannen een vervolgbijeenkomst met de duurzaamheidsmanager in het najaar. Tegen die tijd moeten projecten en procedures op dit aandachtsgebied zijn uitgekristalliseerd en idealiter ook al in sommige markten zijn uitgerold.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Volkswagen AG	Land: Duitsland	Sector: Duurzame consumentengoederen
Prioriteitsbedrijf: -	ESG-risicoscore: 	Reactie op engagement: Goed
Thema: Klimaatverandering	Onderwerp: Energietransitie	
SDG: 13.2		

Achtergrond

Sinds het emissieschandaal in 2015 voor het eerst aan het licht kwam, heeft Volkswagen een serie hervormingen doorgevoerd: de bedrijfsleiding is vervangen, de functies en verantwoordelijkheden van de top zijn opnieuw gedefinieerd en de focus op de middellange termijn is opnieuw geformuleerd. Hoewel de meeste hervormingen vooral waren gericht op corporate governance en schadeherstel is de uitkomst van dat laatste ingrijpend geweest: een goede start voor de elektrische auto bij Volkswagen. In de periode 2017-2019 zijn er verkennende pogingen gedaan om een koolstofarm bedrijfsmodel te formuleren via de lancering van diverse modellen elektrische auto en productiecapaciteiten. Een ambitieuzere toezegging CO₂-afbouw 2050 volgde in 2019, maar het wachten was tot maart 2021 voordat de onderneming met een meer holistische strategie voor elektrische auto's voor de dag kwam. Volkswagen gaat 70 volledig elektrische modellen bouwen, naast nog 60 hybride auto's (bij alle merken die Volkswagen in de markt zet). De verwachting is dat deze in 2030 20-25% van de omzet bijdragen. De onderneming heeft daarnaast aangekondigd belangrijk te zullen investeren in accu's: er moeten in 2030 zes 'gigafabrieken' in Europa zijn gebouwd.

Actie

Tussen 2015 en nu is ons engagement op twee focusgebieden gericht geweest: 1) corporate governance, waaronder bestuursverantwoording, bezoldiging, interne controle en bedrijfscultuur; en 2) de klimaatveranderingsambitie en kwaliteit van de beheersing. Voor ons engagement op het gebied van corporate governance hebben we uiteenlopende tactieken ingezet, zoals persoonlijke gesprekken met de voorzitter en bestuursleden, stemmen tegen de directie en een bij de AVA afgelegde verklaring na het emissieschandaal. Voor wat betreft het klimaat zijn er diverse bijeenkomsten belegd, zowel een-op-een als via CA100+ als 'lead investor' om de belofte over de CO₂-afbouw te beïnvloeden. In mei 2021 hebben we uitgebreid gepraat over de strategie voor elektrische auto's. We hebben toen aangedrongen op tussentijdse reductiedoelstellingen en een sterkere aanpak van de potentiële gevolgen van de transitie op het personeel en de keten.

Oordeel

We zijn blij met de vorderingen in de corporate governance en de beheerpraktijken klimaatverandering, waarin Volkswagen zich van andere producenten onderscheidt. We constateren verder dat de onderneming in toenemende mate openstaat voor engagement met beleggers, waardoor de dialoog ook constructiever is geworden. We zijn van plan ons engagement voort te zetten en op diverse terreinen verbeteringen te stimuleren. Daarbij kan worden gedacht aan mijlpalen/KPI's in verband met elektrische auto's in de beloning van de bedrijfstop, een beter evenwicht in de bedrijfsinvesteringen tussen diesel en elektrische auto's, en betere informatieverschaffing over opbrengsten van elektrische auto's. We hebben daarnaast afgesproken verder te praten over het plan om het personeel en de leveranciers te helpen de transitie naar elektrische auto's te maken. Volkswagen gaf toe dat dit een materieel onderwerp is.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
■ SDG1	1.1	Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd, die met minder dan \$1,25 per dag moeten rondkomen.
■ SDG1	1.3	Nationaal toepasbare sociale beschermingsystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren, en tegen 2030 een aanzienlijke dekkinggraad realiseren van de armen en de kwetsbaren.
■ SDG2	2.2	Tegen 2030 een einde maken aan alle vormen van malnutritie, waarbij ook tegen 2025 voldaan moet kunnen worden aan de internationaal overeengekomen doelstellingen met betrekking tot groeiachterstand en ondergewicht bij kinderen onder de 5 jaar; en eveneens tegemoetkomen aan de voedingsbehoeften van adolescente meisjes, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven en oudere personen.
■ SDG3	3.3	Tegen 2030 een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden.
■ SDG3	3.4	Tegen 2030 de vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde inperken via preventie en behandeling, en mentale gezondheid en welzijn bevorderen.
■ SDG3	3.7	Tegen 2030 universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorgdiensten garanderen, met inbegrip van diensten voor gezinsplanning, informatie en opvoeding, en voor de integratie van reproductieve gezondheid in nationale strategieën en programma's
■ SDG3	3.8	Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen
■ SDG5	5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, overal.
■ SDG5	5.5	Verzekeren van de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen en voor gelijke kansen inzake leiderschap op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven.
■ SDG6	6.4	Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen.
■ SDG6	6.6	Tegen 2020 de op water gebaseerde ecosystemen beschermen en herstellen, met inbegrip van bergen, bossen, moerassen, rivieren, grondwaterlagen en meren.
■ SDG7	7.1	Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energiediensten garanderen.
■ SDG7	7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.
■ SDG8	8.2	Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.
■ SDG8	8.5	Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde.
■ SDG8	8.7	Onmiddellijke en effectieve maatregelen nemen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen, een einde te maken aan moderne slavernij en mensensmokkel en het verbod en de afschaffing van de ergste vormen van kinderarbeid veiligstellen, met inbegrip van het rekruteren en inzetten van kindsoldaten, en tegen 2025 een einde stellen aan kinderarbeid in al haar vormen.
■ SDG8	8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in precare werkomstandigheden bevinden.
■ SDG9	9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.
■ SDG10	10.2	Tegen 2030 de sociale, economische en politieke inclusie van iedereen mogelijk maken en bevorderen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, herkomst, godsdienst of economische of andere status.

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
■ SDG10	10.4	Beleid voeren dat geleidelijk tot een grotere gelijkheid leidt, in het bijzonder inzake fiscaliteit, lonen en sociale bescherming.
■ SDG10	10.5	De regulering en monitoring verbeteren van de globale financiële markten en instellingen en de implementatie versterken van dergelijke reguleringen.
■ SDG10	10.7	Een ordelijke, veilige, regelmatige en verantwoordelijke migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken, ook via de implementatie van geplande en degelijk beheerde migratiebeleidslijnen.
■ SDG10	10.a	Het beginsel implementeren van speciale en gedifferentieerde behandeling voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de mins ontwikkelde landen, in overeenstemming met de overeenkomsten van de Wereldhandelsorganisatie.
■ SDG11	11.1	Tegen 2030 voor iedereen toegang voorzien tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en sloppenwijken verbeteren.
■ SDG12	12.2	Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
■ SDG12	12.3	Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.
■ SDG12	12.4	Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.
■ SDG12	12.5	Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.
■ SDG12	12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.
■ SDG12	12.c	Inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen die afval producerende consumptie aanmoedigen rationaliseren, door storende marktinvloeden uit de wereld te helpen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, ook door het belastingstelsel te herstructureren en deze schadelijke subsidies te laten uitdoven, waar deze bestaan, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden en omstandigheden in de ontwikkelingslanden en waarbij de mogelijke negatieve invloeden worden geminimaliseerd op hun ontwikkeling op een manier die de armen en de getroffen gemeenschappen beschermt.
■ SDG13	13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.
■ SDG13	13.a	De verbintenis uitvoeren die door de ontwikkelde landen in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering genomen werd omtrent de doelstelling om tegen 2020 gezamenlijk jaarlijks \$ 100 miljard bijeen te brengen uit allerlei bronnen, om tegemoet te komen aan de behoeften van de ontwikkelingslanden in de context van aanzienlijke mitigatieacties en van transparantie inzake implementatie, en om door deze kapitalisatie het Groene Klimaatfonds zo snel mogelijk volledig operationeel te maken.
■ SDG15	15.1	Tegen 2020 het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen, in het bijzonder bossen, moeraslanden, bergen en droge gebieden, in lijn met de verplichtingen van de internationale overeenkomsten.
■ SDG15	15.2	Tegen 2020 de implementatie bevorderen van het duurzaam beheer van alle soorten bossen, de ontbossing een halt toeroepen verloederde bossen herstellen en op duurzame manier bebossing en herbebossing mondiaal opvoeren.
■ SDG16	16.6	Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus.
■ SDG16	16.b	Bevorderen en afdwingen van niet-discriminerende wetten en beleidslijnen voor duurzame ontwikkeling.